

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на образованието и науката

ОЛИМПИАДА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

ОБЛАСТЕН КРЪГ – VII клас

03 февруари 2019 г.

УВАЖАЕМИ УЧЕНИЦИ,

Тестът съдържа 30 тестови задачи:

- задачи с избираем отговор;
- задачи със свободен отговор.

Отговорите нанасяйте със син или с черен цвят на химикалката ВЪРХУ теста. Отговори, нанесени с молив, НЕ се приемат за действителни.

При задачите с избираем отговор има предложени четири възможни отговора, от които само един е верен. Зачертайте със знака X буквата на избрания от Вас отговор. Ако след това прецените, че първоначалният Ви избор не е верен и желаете да го промените, оградете с кръг буквата на грешния отговор и зачертайте със знака X буквата на друг отговор, който приемате за верен.

Обърнете внимание! Като действителен отговор на съответната задача с избираем отговор се приема само този, чиято буква е зачертана с X. За всяка задача трябва ясно да е отбелязан само един действителен отговор.

За задачите със свободен отговор са оставени празни редове. На това място запишете своя отговор. Ако след това прецените, че записаният от Вас свободен отговор не е точен, задраскайте го с хоризонтална черта и запишете над него отговора, който според Вас е точен.

Отговорът на литературния въпрос пишете върху допълнителните листове извън тестовата част. Вашият текст не трябва да надвишава 3 (три) страници.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Прочетете двата текста и изпълните задачите от 1. до 14. включително.

Текст 1

Трябва да открия откъде се размножават думите. Трябва да стигна до гнездото, до котилото, до люпилнята им. Не знам как да го нарека. А и трябва да отбягвам точните имена. Търся това място от много години. Много, дори не съм ги броил. Какво съм правил преди това? Нищо не помня, не искам да си спомням. Трябва да разбере как се размножават думите. Наблюдавам растенията в моята градина. Натрупал съм куп ботанически **наръчници**.

Ето този градински лук и онази там живородна ливадина /Роа Vivipara/ се размножават вегетативно (...). Новите индивиди се получават чрез грудки, луковици, отделяни от родителите, и имат същите **наследствени** качества като тях. Размножаване чрез кореновата система. Дали думите са прибягнали до този най-елементарен начин на размножаване? Не вярвам да са се подлъгали. При това размножаване новите думи почти няма да се различават от старите. И все пак има нещо, щом и растенията, и думите имат корени. Нещо има. (...) При опрашването разнообразието е къде-къде по-голямо. При него **посредством** вятъра или пчелите, осите, майските бръмбари и пр. насекоми прашецът може да се разпръсне на десетки, че и стотици километри. Ако поленовите зърна на ей тази бреза се издигнат с въздушните течения на 2 000 метра височина, което е напълно възможно, те ще стигнат на около 600 километра оттук. А колко по-леки от поленовите зърна са думите. Защо никой не е изчислил колко тежи една дума. Приблизително. Предполагам, че различните думи имат различно тегло. По дяволите, дразня се от подобни пропуски. Знае се колко тежи поленовото зърно, тази пращинка, а за думата никой не си е направил труда. Дали приема теглото на гласа, който я изговаря, или на мастилото, което я пише? Никаква *Естествена история на думите* не откривам. Никъде.

Георги Господинов, „Естествен роман“

Текст 2

– *Колко си чувствителен към думите, към написаните думи?*

– Страшно ми е важен езикът. Защото мисля, че ако намериш точната дума, нещо може да се случи, да се задвижи. Писането е начин да правиш неща с думите, да предизвикваш неща с думи. (...) **Идвам от поезията**, там всяка дума е важна. А сега е точно обратното – говорене напосоки, говорене като в кръчма.

– *Особено в социалните мрежи вече наистина няма граници.*

– Това е падане на културни бариери – можеш всичко да кажеш, да наплюеш, да обидиш... Свързано е с тотално безхаберие към думите.

– *Преходни ли са думите, или остават около нас?*

– Ние сме преходни, думите не са. Но с тях можеш да уловиш преходното. Те са мрежата. Много харесвам един фрагмент на Лао Дзъ и го цитирах в „Естествен роман“ като отделна глава. Беше нещо такова: „Мрежата служи, за да уловиш рибата. Когато уловиш рибата, мрежата е забравена. Думите служат, за да уловиш смисъла. Когато смисълът е уловен, думите могат да бъдат забравени“.

– *Толкова много хора пишат сега, а има и други, които ги издават. Какво според теб има смисъл да бъде „уловено“?*

– Проблемът е, че има много неудовлетвореност, а сега е адски лесно да изкрешиш. Днес всеки е медия. Ще ми се все още да има хора, които да изпитват срам – заради нещо, което ти си направил, или заради нещо, което другите са направили. А не го виждам. Днес е като в риалити формат, в който е важно да кажеш: „Аз съм си такъв, аз съм автентичен, казвам всичко така, както го мисля“. И още „Бъди себе си!“ или „Не ми пука за другите!“. Все едно не е имало векове култура (...).

Из интервю на Диана Алексиева с Георги Господинов

1. Отбележете със знака X кое твърдение се отнася за Текст 1 и кое твърдение НЕ се отнася за Текст 1.

	ДА	НЕ
А) Авторът обяснява връзката между думите и растенията, за която е прочел в ботаническите наръчници.	☐	☐
Б) Текстът е художествен, като в него е използвана информация от научни издания.	☐	☐
В) Авторът си задава въпроси, на които сам търси отговорите.	☐	☐
Г) Разсъжденията в текста са въз основа на личните наблюдения и предположения на автора.	☐	☐

2. Какво НЕ иска авторът на Текст 1?

- А) Да открие начините за размножаване на думите.
- Б) Да знае колко тежи всяка една дума в езика ни.
- В) Да открие корените в състава на всички думи.
- Г) Да знае за мястото на размножаване на думите.

3. Кое твърдение е вярно за автора на Текст 1?

- А) Убеден е, че думите се размножават също като растенията.
- Б) Скептичен е, че думите се размножават също като растенията.
- В) Доказва, че думите се размножават също като растенията.
- Г) Обяснява защо думите се размножават също като растенията.

4. Кое е вярно за думата *наследствени*, употребена в Текст 1?

- А) Думата е страдателно причастие.
- Б) Трябва да се изпише с двойно *nn*.
- В) Изпълнява ролята на определение.
- Г) Думата е от чужд произход.

5. В кой ред е посочен синоним на предлога *посредством*, употребен в Текст 1?

- А) с оглед на
- Б) впоследствие на
- В) с помощта на
- Г) по отношение на

6. Открийте всички лични местоимения в първия абзац на Текст 1 и ги запишете.

.....

7. Запишете две информации, които би трябвало да се съдържат в една *Естествена история на думите* според автора на Текст 1.

- Информация за
- Информация за

8. Кое твърдение се отнася за Текст 2?

- А) Представа някои възгледи на автора на „Естествен роман“.
- Б) Анализира художественото пространство на „Естествен роман“.
- В) Информира за историята на написването на „Естествен роман“.
- Г) Разяснява защо в „Естествен роман“ са използвани цитати.

9. Изразът идвам от поезията, употребен от интервюирания в Текст 2, подсказва, че интервюираният:

- А) Неглижира поетичните текстове.
- Б) Връща се от клуб на поетите.
- В) Много обича да чете поезия.
- Г) Преди това е писал и поезия.

10. Коя идея е изведена на преден план според цитирания фрагмент на Лао Дзь?

- А) Рибите са като смисъла – щом се уловят в мрежата, смисълът може да бъде забравен.
- Б) Думите са като рибите – щом се уловят, всичко друго може да бъде забравено.
- В) Думите са като мрежата – чрез тях се улавя смисълът, после могат и да се забравят.
- Г) Мрежата е като думите – чрез нея се улавят рибите, които могат да се забравят.

11. Под падане на културни бариери интервюираният в Текст 2 разбира следното:

- А) Свободата в социалните мрежи води до пълно незачитане на другия и пренебрежение към думите.
- Б) Социалните мрежи предпазват от срив в отношенията между хората и от неуместна употреба на думите.
- В) Културата е в упадък, защото в социалните мрежи не се говори за култура, а за смисъла на думите.
- Г) Бариерите винаги падат, когато в социалните мрежи се говори за култура, но думите могат свободно да се използват.

12. Кое твърдение представя общото между двата текста?

- А) Писателят разбира думите като непреходни растения.
- Б) Думите провокират неудовлетворение у писателя.
- В) Писателят се затруднява с класификацията на думите.
- Г) Думите са от първостепенно значение за писателя.

13. Открийте повелителната глаголна форма в Текст 2 и я запишете.

.....

14. Кое тълкуване на думите на интервюирания в последния абзац на Текст 2 съответства на техния смисъл?

- А) Самоизтъкването е породено от чувството на неудовлетвореност и от липсата на самопреценка за себе си.
- Б) Днес всички се срамуват заради някого и заради усещането, че всеки се възприема като участник в риалити формат.
- В) Хората възприемат себе си като медия и затова им се иска да изкрещят своята неудовлетвореност.
- Г) Усещането за уникалност у хората ги кара да се срамуват, че не са успели да участват в риалити формат.

Прочетете подчертаното изречение в Текст 2 и изпълнете задачите от 15. до 18. включително.

Ние сме преходни, думите не са.

15. Как може да се тълкува смисълът на изречението?

- А) Хората идват и рано или късно си отиват, но словото остава.
- Б) Хората трябва да учат нови думи, защото са непреходни.
- В) Думите винаги остават само когато са част от нечие слово.
- Г) Думите са като хората, понякога сами идват и си отиват.

16. За какво служи запетаята в изречението? Отговорете възможно най-изчерпателно.

.....
.....

17. Колко неизменяеми части на речта са употребени в изречението?

.....

18. Думата *преходен* е употребена със значение на:

- А) неизменен
- Б) временен
- В) постоянен
- Г) вечен

19. Препишете текста, като поправите допуснатите 12 (дванадесет) грешки.

Според изследователи четенето на художествена литература понижава стресът и лекува безсънието. От друга страна, книгата винаги е била един от най-тарпеливите и разбиращи приятели на човека. Като се идентифицира с героите, читателя преживява разнообразни истории и научава много за различните типове световазприемане. Сюжета на любима книга, може много да прилича на живота. Някой е изразил всичко, което ти си преживял или почувствал в даден момент, и го е облякал в най-подходящите думи.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

20. Посочете стиха от стихотворението „Стани, стани, юнак балкански“, който разкрива положението на българския народ преди да поеме по пътя на борбата.

- А) „под тъмен облак затъмней“
- Б) „сълзи кървави пролива“
- В) „вечно ще се трудим“
- Г) „свободни да се назовем“

21. Кое твърдение изразява най-точно внушението на стиха да бъдем пак, каквито бяхме от Чинтуловото стихотворение „Стани, стани, юнак балкански“?

- А) Лирическият говорител изразява своето убеждение, че търпението е причината българският народ да оцелее в годините на страдание под чуждата власт.
- Б) Думите са призив към всички юнаци, които в определен момент са проявили малодушие, да се завърнат отново в редиците на справедливата борба срещу врага.
- В) Лирическият говорител отправя искрената си молба към Бога с вяра, че той ще помогне за избавлението на българския народ и ще му върне свободата.
- Г) Думите са отпратка към величието и героизма на българския народ в миналото, които трябва да бъдат възродени, за да може свободата отново да се постигне.

22. Срещу всеки цитат в таблицата запишете заглавието на творбата, от която е изваден.

1. „като брата си ще станат“	
2. „с тръба зове своите братя“	
3. „Ще се бием още, братя мили.“	
4. „Докога, братя, да се губим?“	

Заглавия на творбите: „Вятър ечи, Балкан стене“, „Стани, стани, юнак балкански“, „На прощаване в 1868 г.“, „Немили-недраги“

23. Кое твърдение за Ботевото стихотворение „На прощаване в 1868 г.“ НЕ е вярно?

- А) Картината на победоносното завръщане е изпълнена с радостно опиянение и тържественост.
- Б) Образът на юнашката песен е свързан с паметта за героя, тя трябва да съхрани спомена за неговия подвиг.
- В) Синът се обръща към своята майка само за да я утеши и подкрепи заради бъдещия ѝ тежък живот без него.
- Г) Заветът, който юнакът ще остави на своите братя, е свързан с продължаването на неговото героично дело.

24. В кой ред най-точно е посочена връзката между заглавието на Вазовата повест „Немили-недраги“ и стиха „немили, клети, недраги“ от Ботевото стихотворение „На прощаване в 1868 г.“?

- А) И заглавието на повестта, и Ботевият стих насочват към окаяната участ на героите от разбитите чети на Филип Тотю и Хаджи Димитър.
- Б) И „Немили-недраги“, и „немили, клети, недраги“ представят снизходителното отношение на българския народ към собствените му герои.
- В) И „Немили-недраги“, и „немили, клети, недраги“ характеризират тежката емигрантска съдба на българските революционери в чуждата страна.
- Г) В повестта внушението на заглавието е свързано с мизерния живот на хъшовете, а стихът от „На прощаване в 1868 г.“ определя всички българи под робство.

25. Кое противоречие характеризира настоящия живот на българските хъшове според речта на Странджата в трета глава на Вазовата повест?

- А) Принудени са да бездействат, мечтаят да се втурнат в битка за свободата на родината, но сега това е невъзможно.
- Б) В очите на румънците те са „бугари беци“ – претендират, че страдат само за да оправдаят пиянството си.
- В) Живеят достоен живот, но в чужбина – дали са всичко от себе си, макар да не са постигнали своя идеал.
- Г) Отказват да се борят – заради липсата на уважение и заради страданията и лишенията, на които са подложени.

26. Запишете името на героя от повестта „Немили-недраги“, за когото се отнася съответното портретно описание.

1. имаше всичките черти на невинността и ентузиазма	
2. висок мъж с дребно и надупчено от шарката лице	
3. бледолик момък, облечен доволно изящно	
4. очите му, избистрени и необикновено лъскави, хлътнаха ужасно	

Имена на герои: Странджата, Македонски, Попчето, Хаджият, Бръчков, Владиков

Прочетете откъса от Вазовата повест „Немили-недраги“ и изпълнете задачите от 27. до 29. включително.

*Огнището загасна, дете весело къркаше бобът; съдовете, шулиците, чашиите, немити и без ред, лежаха повалени по лавицата и дебел пласт прах ги покриваше вече. Разстройството и запустението царуваха вече в кръчмата, тъй шумна и многолюдна преди няколко време. Хаджият отиде да иска пари от някой си богаташ, както той казваше, и вече се не върна. Види се, че не беше успял нищо. Попчето го чака, **сиреч** гладува два дена в кръчмата, и се изгуби, за да търси щастие. Остана само Бръчков. Той се реши да гледа Странджата. Не можеше да остави таз юнашка душа – не без средства – той нямаше средства, а без нравствено подкрепление.*

27. Как откъсът подсказва, че смъртта на Странджата приближава?

.....
.....

28. Запишете една причина според Вазовата повест само Бръчков да остане до Странджата в последните му дни.

.....
.....
.....

29. В кой ред е посочено значението на *сиреч*?

- А) тоест
- Б) затова
- В) обаче
- Г) сякаш

30. Със знак X отбележете в съответната колона вярно или невярно е твърдението.

	<i>Твърдение</i>	<i>Вярно</i>	<i>Невярно</i>
А)	В стихотворението „Вятър ечи, Балкан стене“ образът на змията се свързва със злото, с врага.		
Б)	Майката в стихотворението „На прощаване в 1868 г.“ е тази, пред която героят се изповядва.		
В)	В Чинуловото стихотворение „Стани, стани, юнак балкански“ лирическият говорител призовава юнакът да се събуди от сън.		
Г)	Във втора глава на повестта „Немили-недраги“ студът и мракът представят румънския град като негостоприемно пространство.		

ПРОВЕРЕТЕ ДАЛИ СТЕ ИЗПЪЛНИЛИ ВСИЧКИ ЗАДАЧИ И СЕ УВЕРЕТЕ, ЧЕ СТЕ ПОСОЧИЛИ ОТГОВОРИ КЪМ ТЯХ!

Какъв е светът, в който живеят българските хъшове, според I глава на повестта „Немили-недраги“?

(Отговор на литературен въпрос)